तिक्तः । कषायः । हस्त्यश्ववाहनम् । अतिभ्रमणम् । रविकिरणः । व्यायामः ॥ * ॥

प्रमेहे अपथ्यम् ।

मूत्रवेगः । धूमपानम् । स्वेदः । रक्तमोक्षणम् । सदासनम् । दिवानिद्रा । नवान्नम् । दधि । आनूपमांसम् । निष्पावम् । पिष्टान्नम् । मैथुनम् । सौवीरकम् । सुरा । शुक्तम् । तैलम् । क्षीरम् । घृतम् । गुड़ः । तुम्बी । तालास्थिमज्जा । विरुद्धाशनम् । कुष्माण्डम् । इक्षुः । दुष्टाम्बु । स्वादु । अम्लः । लवणम् । अभिष्यन्दि ॥ * ॥

अथ मेदसि पथ्यम् ।

चिन्ता । श्रमः । जागरणम् । व्यवायः । प्रोद्वर्त्तनम् । लङ्घनम् । आतपः । हस्त्यश्वयानम् । भ्रमणम् । विरेकः । प्रच्छर्द्दनम् । अपतर्पणम् । पुरातना वेणवकोरदूषश्यामाकनीवारप्रियङ्गुजूर्णाः । यवः । कुलत्थः । चणकः । मसूरः । मुद्गः । तुवरी । मधु । लाजाः । कटुतिक्तकषायाणि । तक्रम् । सुरा । चिङ्गटमत्स्यः । दग्धवार्त्ताकुः । फलत्रयम् । यवासकम् । शिरीषलोध्रहरीतकीनां चूर्णेन गात्रविलेपनम् । कटुत्रयम् । सर्षपतैलम् । एला । सर्व्वाणि रूक्षाणि । सुखतैलम् । पत्रशाकः । अगुरुलेपनम् । प्रतप्तनीराणि । शिलाजतूनि । भोजनात् प्राक् वारिपानम् ॥ * ॥

मेदसि अपथ्यम् ।

स्नानम् । रसायनम् । शालिः । गोधूमः । सुखशीलता । क्षीरम् । इक्षुविकृतिः । माषः । सौहित्यम् । स्वेदनानि । मत्स्यः । मांसम् । दिवानिद्रा । स्रक् । गन्धः । मधुराणि । समग्रभोजनस्य पश्चात् जलपानम् । अतिमात्रोपचिते विशेषाद्वमनक्रिया ॥ * ॥

अथोदररोगे पथ्यम् ।

विरेचनम् । लङ्घनम् । अब्दसम्भवकुलत्थमुद्गारुणशालियवाः । जाङ्गलमृगपक्षिणः । सिता । सुरा । माक्षिकम् । सीधुः । माध्वीकम् । षाड़वः । तक्रम् । रसोनम् । रुबुतैलम् । आर्द्रकम् । शालिञ्चशाकम् । कुलकम् । कठिल्लकम् । पुनर्नवा । शिग्रुफलम् । हरीतकी । ताम्बूलम् । एला । यवशूकम् । आयसम् । अजागवोष्ट्रीमहिषीणां पयः मूत्रञ्च । लघूनि । तिक्तानि । दीपनानि । वस्त्रेण सम्वेष्टनम् । अग्निकर्म्म । विषप्रयोगः । विशेषतः प्लीहसमुद्भवे वामे अग्रबाहौ धमनीव्यधः । वह्लाख्ये उदकजे चतोत्थिते नाभेरधः यथाविधिशस्त्रविधिः । समीरणोत्थे आदितः घृतपानम् । अभ्यञ्जनम् । अनुवासनम् ॥ * ॥

उदररोगे अपथ्यम् ।

सस्नेहनम् । धूमपानम् । जलपानम् । सिराव्यधः । छर्द्दिः । यानम् । दिवानिद्रा । व्यायामः । पिष्टवैकृतम् । औदकानूपमांसम् । पत्रशाकम् । तिलः । उष्णानि । विदाहीनि । लवणाशनम् । शमीधान्यम् । विरुद्धान्नम् । दुष्टनीरम् । गुरूणि । महेन्द्रगिरिजातानां नदीनां जलम् । विष्टम्भीनि । छिद्रसमुद्भवे विशेषतः स्वेदः ॥ * ॥

अथ शोथे पथ्यम् ।

संशोधनम् । लङ्घनम् । अस्रमोक्षः । स्वेदः । प्रलेपः । परिषेचनम् । पुरातनशालियवकुलत्थमुद्गाः । गोधा । शल्लकः । भुजङ्गभुक्तित्तिरिताम्रचूड़लावादयो जाङ्गलविष्किराः । कूर्म्मः । शृङ्गी । प्रपुराणसर्पिः । तक्रम् । सुरा । माक्षिकम् । आसवः । निष्पावः । कठिल्लकम् । रक्तशिग्रु । रसोनम् । कर्कोटकम् । मानमूलम् । सुवर्च्चला । गृञ्जनकः । पटोलम् । वेत्राग्रम् । वाड़िङ्गनम् । मूलकम् । पुनर्नवा । चित्रकम् । पारिभद्रः । श्रीपर्णम् । निम्बः । सुरपल्लवम् । एरण्डतैलम् । कटुका । हरिद्रा । हरीतकी । क्षारनिषेवणम् । भल्लातकम् । गुग्गुलुः । आयसम् । कटूनि । तिक्तानि । दीपनानि । गोऽजामहिषीभवमूत्राणि । कस्तूरिका । शिलाजतु । पाण्डुरोगोक्तवह्निकर्म्म ॥ * ॥

शोथे अपथ्यम् ।

पवनसलिलम् । वेगरोधः । विरुद्धपानाशनम् । विषमाशनम् । मृद्भक्षणम् । ग्राम्याजानूपे पिशितलवणे । शुष्कशाकम् । नवान्नम् । गौड़म् । पिष्टान्नम् । दधि । कृशरम् । विज्जलम् । मद्यम् । अम्लम् । धानाः । वल्लूरम् । गुरु । असात्म्यम् । विदाहि । अरात्रौ स्वप्नः । मैथुनम् ॥ * ॥

अथ वृद्धिब्रध्नाधिकारे पथ्यम् ।

संशोधनम् । वस्तिः । असृग्विमोक्षः । स्वेदः । प्रलेपः । अरुणशालयः । एरण्डतैलम् । सुरभीजलम् । धन्वामिषम् । शिग्रुफलम् । पटोलम् । पुनर्नवा । गोक्षुरः । अग्निमन्थः । ताम्बूलम् । पथ्या । सरला । रसोनम् । वाड़िङ्गनम् । गृञ्जनकम् । मधूनि । कौम्भं घृतम् । तप्तजलम् । तक्रम् । आमवातापहमग्निकारि चान्नपानम् । पुराणसुरा । अर्द्धेन्दुवद्दंक्षणयोर्दाहः । आमाशये बाहुशिराव्यधः ॥ * ॥

ब्रध्नवृद्धावपथ्यम् ।

विरुद्धपानान्नम् । असात्म्यसेवा । संक्षोभणम् । हस्तिहयादियानम् । आनूपमांसानि । दधीनि । माषाः । दुग्धानि । पिष्टान्नम् । उपोदिका । गुरूणि । शुक्रोत्थितवेगरोधः ॥ * ॥

अथ गलगण्डादौ पथ्यम् ।

छर्द्दिः । विरेचनम् । नस्यम् । स्वेदः । धूमः । शिराव्यधः । अग्निकर्म्म । क्षारयोगः । प्रलेपः । लङ्घनम् । पुराणघृतपानम् । जीर्णलोहितशालयः । यवाः । मुद्गाः । पटोलम् । रक्तशिग्रु । कठिल्लकम् । शालिञ्चशाकम् । वेत्राग्रम् । रूक्षाणि । कटूनि । सर्व्वाणि दीपनानि । गुग्गुलुः । शिलाजतु । विशेषतः जिह्वातलस्थसिराद्वयच्छेदः । मणिबन्धोर्द्ध्वं अङ्गुलान्तरास्तिस्रो रेखाः कार्य्याः । गलगण्डगण्डमालापचीग्रन्थ्यर्ब्बुदातुरे यथादोषं यथावस्थं एतत् सर्व्वं पथ्यम् ॥ * ॥

गलगण्डे अपथ्यम् ।

सर्व्वक्षीरेक्षुविकृतिः । आनूपमांसम् । पिष्टान्नम् । अम्लम् । मधुरम् । गुरुद्रव्यम् । अभिष्यन्दिद्रव्यम् ॥ * ॥

अथ श्लीपदे पथ्यम् ।

प्रच्छर्द्दनम् । लङ्घनम् । अस्रमोक्षः । स्वेदः । विरेकः । परिलेपनम् । पुरातनषष्टिकशालयः । यवाः । कुलत्थाः । लशुनम् । पटोलम् । वार्त्ताकुः । शोभाञ्जनम् । कारवेल्लम् । पुनर्नवा । मूलकम् । पूतिका । एरण्डतैलम् । सुरभीजलम् । कटूनि । तिक्तानि । दीपनानि । वातोद्भवे गुल्फोपरिष्टात् चतुरङ्गुले सिराव्यधः । पैत्तिके गुल्फतले शिराव्यधः । कफजे अङ्गुष्ठमूले सिराव्यधः ॥ * ॥

श्लीपदे अपथ्यम् ।

पिष्टान्नम् । दुग्धविकृतम् । गुड़ः । आनूपमामिषम् । स्वादुरसः । पारिपात्रसह्यविन्ध्यनदीजलम् । पिच्छिलम् । गुरुद्रव्यम् । अभिष्यन्दिद्रव्यम् ॥ * ॥

अथ विद्रधौ पथ्यम् ।

आमावस्थे रेचनलेपस्वेदास्रमोक्षणानि । जीर्णश्यामाककलमौ । कुलत्थः । लशुनम् । रक्तशिग्रु । निष्पावः । कारवेल्लः । पुनर्नवा । श्रीपर्णी । चित्रकम् । क्षौद्रम् । शोथोक्तानि सर्व्वाणि । पक्वावस्थे शस्त्रकर्म्म । पुराणरक्तशालिः । घृतम् । तैलम् । मुद्गरसः । विलेपी । धन्वजरसाः । शालिञ्चशाकम् । कदलम् । पटोलम् । हिमवालुका । चन्दनम् । तप्ताम्बु । शीताम्बु । व्रणोदितं सर्व्वम् ॥ * ॥

विद्रधावपथ्यम् ।

आमावस्थे शोथोक्तान्यपथ्यानि । पक्वावस्थे व्रणोक्तान्यपथ्यानि ॥ * ॥

अथ व्रणशोथव्रणसद्योव्रणनाड़ीव्रणेषु पथ्यम् ।

विम्लापनम् । रक्तस्रुतिः । उपनाहः । विपाटनम् । शोधनम् । रोपणम् । पुराणसितशालयः । यवः । षष्टिकः । गोधूमः । जाङ्गलमृगपक्षिणः । विलेपी । लाजमण्डः । कटुतैलम् । घृतम् । मधु । तैलम् । मसूरम् । तुवरी । मुद्गयूषः । शर्करा । आषाढ़फलम् । वार्त्ताकुः । कर्कोटकम् । पटोलम् । कारवेल्लम् । निम्बपत्रम् । वेत्राग्रम् । बालमूलकम् । सुनिषण्णकम् । शालिञ्चशाकम् । तण्डुलीयः । वास्तूकम् । त्रिफला । पनसम् । मोचम् । दाड़िमम् । कटुकाफलम् । जीवन्ती । सैन्धवम् । द्राक्षा । स्वादुतिक्तकषायाः । स्निग्धोष्णद्रवोत्तरान्नम् । रक्षणम् । शमनम् । दाहः । स्वेदनम् । बन्धनक्रिया । व्रणावचूर्णनम् । लेपः । धूपनम् । पत्रधारणम् । उशीरम् । बालव्यजनम् । चन्दनम् । तिललेपनम् । तप्तशीताम्बु । कर्पूरम् । पक्वतः परा वैकृताः ॥ * ॥

व्रणशोथव्रणसद्योव्रणनाड़ीव्रणेषु अपथ्यम् ।

नवधान्यम् । तिलः । कलायः । माषः । कुलत्थः ।